

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2019
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ΔΕΥΤΕΡΑ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: ΑΑ001

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: 135΄ λεπτά

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΙΣ (14) ΣΕΛΙΔΕΣ

Ποιότητα γλώσσας

Συχνά γίνεται λόγος για αγλωσσία, για **καταστροφή** της γλώσσας, για χρήση εκατό λέξεων από τους νέους, για κακοποίηση της γλώσσας, για εξαφάνιση της Ελληνικής κ.λπ. Στον βαθμό που όλα αυτά δηλώνουν ενδιαφέρον και ανησυχία για τη γλώσσα και δεν αποτελούν απλή κινδυνολογία, είναι κατανοητά και ίσως **χρήσιμα**. Ωστόσο, αυτό που πάντοτε εξυπηρετεί και οδηγεί σε λύσεις είναι η ψύχραιμη αντιμετώπιση και προ πάντων η αλήθεια. Ποια, λοιπόν, είναι η αλήθεια για τη σημερινή κατάσταση της γλώσσας μας;

Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει πρόβλημα ποιότητας γλώσσας: η ποιότητα της γλώσσας που χρησιμοποιούμε στην προφορική και γραπτή επικοινωνία μας δεν είναι η επιθυμητή. Αλλά τι σημαίνει ποιότητα γλώσσας; Πώς εξασφαλίζεται; Υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης; Απαντούμε: Ποιότητα γλωσσική είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει μια ιδιαίτερα καλλιεργημένη γλώσσα, όπως η Ελληνική, σε όλα τα επίπεδά της: στο λεξιλογικό, στο γραμματικοσυντακτικό και στο φωνητικό-φωνολογικό. Το πώς προφέρουμε τη γλώσσα, τι λεξιλόγιο χρησιμοποιούμε, το πώς αξιοποιούμε τις γραμματικές δομές και τις συντακτικές λειτουργίες που προσφέρει η γλώσσα μας, το σύνολο αυτών των χρήσεων και κυρίως των επιλογών που κάνουμε συνιστούν την ποιότητα της γλώσσας.

Αν τώρα διερωτηθούμε πόσο αξιοποιούμε αυτές τις δυνατότητες, είναι βέβαιο ότι θα συμφωνήσουμε ότι τις αξιοποιούμε σε πολύ περιορισμένη έκταση. Αυτό, λοιπόν, που επείγει και **επιβάλλεται** είναι μέσα από την εκπαίδευση και μέσα από την ευαισθητοποίηση του κόσμου, να οδηγήσουμε σε μια πιο προσεκτική, ευαίσθητη και επιλεκτική χρήση των μηχανισμών και των δυνατοτήτων που παρέχει η γλώσσα μας.

Είναι δύσκολη η υπόθεση της γλώσσας, το να κατακτήσεις σε βάθος και να φθάσεις να χρησιμοποιείς δημιουργικά τον λόγο, αξιοποιώντας τον θησαυρό της γλώσσας σου. Το να μπορείς να **εκφράζεσαι** ποιοτικά. Κι αυτό ισχύει για κάθε γλώσσα. Ο αγώνας για κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας αρχίζει, στην πραγματικότητα, από τις πρώτες μέρες της ζωής μας (από τα πρώτα ακούσματά μας) και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια του βίου μας. Είναι έργο ζωής. Και δεν γίνεται με ευχές αλλά με πολλή προσωπική δουλειά. Και πάντα σε επαφή με κείμενα, γραπτά και προφορικά. Με δημιουργική ανάγνωση, αλλά και με δημιουργική ακρόαση. Γιατί, τελικά, τα γλωσσικά μας εφόδια είναι τα διαβάσματα και τα ακούσματά μας. Αυτή είναι η γλωσσική μας προίκα. Πρέπει να προσπαθούμε να γίνουμε «άρχοντες της γλώσσας», που έλεγε ο Σεφέρης, όχι για να αναδειχθούμε σε μεγάλους συγγραφείς, αλλά για να αξιωθούμε να αποκτήσουμε ποιότητα στον λόγο μας.

Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Διαλογισμοί για τη γλώσσα και τη γλώσσα μας*.
Απλά μαθήματα γλώσσας και γλωσσολογίας, Αθήνα, Καστανιώτης, 2010, σ. 78-81
(Απόσπασμα-διασκευή, αναρτημένο και στην ιστοσελίδα:
<https://www.babiniotis.gr/dimosieumata/glossika-themata/144-poiothta>)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη στήλη του περιοδικού του σχολείου σας με θέμα: «Σκέψεις για τη γλώσσα μας».

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία: Επικοινωνιακό πλαίσιο: **(0,5 μονάδα)** [Κειμενικό είδος: άρθρο], [συγγραφέας: Γεώργιος Μπαμπινιώτης], [τίτλος: Ποιότητα γλώσσας], [θέμα: το πρόβλημα της ποιότητας της γλώσσας], [τόπος δημοσίευσης: Βιβλίο: Διαλογισμοί για τη γλώσσα και τη γλώσσα μας. Απλά μαθήματα γλώσσας και γλωσσολογίας ή/και στην ιστοσελίδα].

Σημείωση:

Αναφορά σε δύο (2) τουλάχιστον στοιχεία: δίνεται 0,5 μονάδα.

Αναφορά σε ένα (1) στοιχείο: μηδέν (0 μον.)

• Πρώτη παράγραφος:

- Η ψύχραιμη αντιμετώπιση και κυρίως, η αναζήτηση της αλήθειας για τη σημερινή κατάσταση της γλώσσας.

(0,5 μονάδα)

• Δεύτερη παράγραφος:

- Η αλήθεια βρίσκεται στο πρόβλημα της ποιότητας της γλώσσας που χρησιμοποιούμε στην προφορική και γραπτή μας επικοινωνία.

- Γλωσσική ποιότητα είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των επιλογών που προσφέρει μία καλλιεργημένη γλώσσα.

(σημεία 2 Χ1=2 μονάδες)

• Τρίτη παράγραφος:

- Επιβάλλεται η πιο προσεκτική και επιλεκτική χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρει η γλώσσα μας, μέσα από την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του κόσμου.

(1 μονάδα)

• Τέταρτη παράγραφος:

- Η δημιουργική αξιοποίηση του λόγου σε κάθε γλώσσα και ο αγώνας για κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας είναι κοπιαστικό έργο ζωής.

- Πρέπει να προσπαθούμε να γίνουμε κυρίαρχοι της γλώσσας μας, μέσα από τη δημιουργική επαφή μας με τα γραπτά και προφορικά κείμενα, για να αποκτήσουμε ποιότητα στον λόγο μας.

(σημεία 2 Χ1=2 μονάδες)

Μονάδες Δομής-Έκφρασης: 2 μονάδες

• Χρήση συνδετικών λέξεων - αλληλουχία - συλλογιστική του κειμένου. Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: **0 μονάδες.**

- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου, έκφραση-σύνταξη.

Βασικές επισημάνσεις:

- Για απλή αντιγραφή, χωρίς τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αφαιρούνται **4 μονάδες**.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 170): αφαιρείται **1 μονάδα**.
- Πέραν των 200 λέξεων αφαιρούνται **4 μονάδες**

A.I.2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι **ορθό ή λάθος**, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεων δίπλα από τον αριθμό της κάθε πρότασης, τη λέξη «ορθό» ή «λάθος».

- i. Ο Γ. Μπαμπινιώτης εντοπίζει το πρόβλημα της ποιότητας της γλώσσας και στα γραπτά και στα προφορικά κείμενα που συντάσσονται στην ελληνική γλώσσα.
- ii. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, σε όλη την πορεία της ζωής μας αγωνιζόμαστε για την κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας.
- iii. Ο Γ. Μπαμπινιώτης αποκλείει το ενδεχόμενο βελτίωσης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας.
- iv. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι πρέπει να κατακτήσουμε τη γλώσσα, εάν θέλουμε να γίνουμε μεγάλοι συγγραφείς.

(μονάδες 4)

- I. Ο Γ. Μπαμπινιώτης εντοπίζει το πρόβλημα της ποιότητας της γλώσσας και στα γραπτά και στα προφορικά κείμενα που συντάσσονται στην ελληνική γλώσσα.
Ορθό
- II. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, σε όλη την πορεία της ζωής μας αγωνιζόμαστε για την κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας.
Ορθό
- III. Ο Γ. Μπαμπινιώτης αποκλείει το ενδεχόμενο βελτίωσης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας.
Λάθος
- IV. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι πρέπει να κατακτήσουμε τη γλώσσα, εάν θέλουμε να γίνουμε μεγάλοι συγγραφείς.
Λάθος

(4X1 = 4 μονάδες)

*Α.Ι.3. ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΥΟ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

α) Το πιο πάνω κείμενο τιτλοφορείται: «Ποιότητα γλώσσας». Πιστεύετε ότι ο συγκεκριμένος τίτλος ταιριάζει με το περιεχόμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** επιχειρήματα από το κείμενο.

β) Στο συγκεκριμένο κείμενο, ο Γ. Μπαμπινιώτης αναφέρει ότι: «Ο αγώνας για κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας αρχίζει ... από τις πρώτες μέρες της ζωής μας και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια του βίου μας». Να υποστηρίξετε την άποψη του συγγραφέα με **δύο (2)** δικά σας επιχειρήματα.

(μονάδες 4)

A.I.3. α) Το πιο πάνω κείμενο τιτλοφορείται: «Ποιότητα γλώσσας». Πιστεύετε ότι ο συγκεκριμένος τίτλος ταιριάζει με το περιεχόμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** επιχειρήματα από το πιο πάνω κείμενο.

(μονάδες 4)

Ο τίτλος του κειμένου ταιριάζει με το περιεχόμενό του. **(1 μονάδα)**

Τεκμηρίωση εξεταζομένων, ενδεικτικά:

- Ο Γ. Μπαμπινιώτης υποστηρίζει ότι υπάρχει πρόβλημα ποιότητας γλώσσας στην προφορική και γραπτή μας επικοινωνία.
- Ο συγγραφέας ορίζει τη γλωσσική ποιότητα: Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει μια γλώσσα σε όλα τα επίπεδά της (λεξιλογικό, γραμματικοσυντακτικό, φωνητικό-φωνολογικό).
- Ο Γ. Μπαμπινιώτης αναφέρει αναλυτικά στη δεύτερη παράγραφο (2^η §) του κειμένου τι συνιστά την ποιότητα της γλώσσας.
- Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη τεκμηριωμένη και ορθώς διατυπωμένη άποψη.

(επιχειρήματα 2 Χ1,5= 3 μονάδες)

* Απλή αντιγραφή αυτούσιων αποσπασμάτων βαθμολογείται με μισές μονάδες.

A.I.3. β) Στο συγκεκριμένο κείμενο, ο Γ. Μπαμπινιώτης αναφέρει ότι: «Ο αγώνας για κατάκτηση της μητρικής μας γλώσσας αρχίζει ... από τις πρώτες μέρες της ζωής μας και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια του βίου μας» (τέταρτη παράγραφος, 4^η §). Να υποστηρίξετε την άποψη του συγγραφέα με **δύο (2)** δικά σας επιχειρήματα.

(μονάδες 4)

Υποστήριξη της θέσης του συγγραφέα, ενδεικτικά:

- Ο άνθρωπος έρχεται ήδη από τα παιδικά του χρόνια, σε επαφή με γλωσσικά κείμενα, προφορικά και γραπτά, στο οικογενειακό του περιβάλλον.
- Το παιδί αγωνίζεται να κατακτήσει τη μητρική του γλώσσα και στον σχολικό χώρο.
- Το άτομο έρχεται σε επαφή με γλωσσικά κείμενα μέσα από την κοινωνικοποίησή του.
- Ο άνθρωπος, ανεξαρτήτως ηλικίας, θεωρεί σημαντική την αλληλεπίδραση με τα Μ.Μ.Ε, καθώς και με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την κατάκτηση της μητρικής του γλώσσας.
- Δια βίου μάθηση, μέσα και από την προσωπική ενασχόληση με τα κείμενα, π.χ. προφορικά, γραπτά, λογοτεχνικά, επιστημονικά.
- Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη τεκμηριωμένη και ορθώς διατυπωμένη άποψη.

(επιχειρήματα 2 Χ2= 4 μονάδες)

A.I.4. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της πρώτης (1^{ης}) παραγράφου του κειμένου: «Συχνά... γλώσσας μας;».

(μονάδες 3)

Θεματική πρόταση: αναφορά στο δομικό στοιχείο παίρνει **0,5 μονάδα**

«Συχνά γίνεται λόγος...Ελληνικής κ.λ.π.»

(2x0,25 = 0,5 μονάδα)

Λεπτομέρειες: αναφορά στο δομικό στοιχείο παίρνει **0,5 μονάδα**

«Στον βαθμό...αλήθεια.»

(2x0,25 = 0,5 μονάδα)

Κατακλείδα: αναφορά στο δομικό στοιχείο παίρνει **0,5 μονάδα**

«Ποια...γλώσσας μας;»

(2x0,25 = 0,5 μονάδα)

* Σε περίπτωση που ο/η εξεταζόμενος/η γράψει μία ημιτελή πρόταση/φράση θα βαθμολογείται με **0,25 της μονάδας**.

A.I.5. Η πρόταση: «Πρέπει να προσπαθούμε να γίνουμε “άρχοντες της γλώσσας”» (τέταρτη παράγραφος, 4^η §), χρησιμοποιείται στο κείμενο με κυριολεκτική/ δηλωτική ή μεταφορική/ συνυποδηλωτική σημασία; Αφού απαντήσετε στο ερώτημα, να εξηγήσετε ποιον σκοπό του συγγραφέα εξυπηρετεί η φράση αυτή.

(μονάδες 3)

Χρησιμοποιείται με μεταφορική/ συνυποδηλωτική σημασία.

(1 μονάδα)

Σκοπός:

- Να προκαλέσει το ενδιαφέρον/την ευαισθητοποίηση του δέκτη.
- Να διεγείρει συναισθήματα (υπερηφάνεια, θαυμασμό, συγκίνηση) του δέκτη.
- Να προσδώσει ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο.
- Να προσδώσει λογοτεχνική χροιά στο κείμενο.
- Άλλη πιθανή απάντηση, επαρκώς αιτιολογημένη.

(σημεία 2 x1= 2 μονάδες)

A.I.6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και το νόημα της πρότασης:

α. ... για καταστροφή της γλώσσας,

β. ... είναι κατανοητά και ίσως χρήσιμα.

(μονάδες 4)

α. καταστροφή = αφανισμός, διάλυση, εξαφάνιση, φθορά, αλλοίωση, αχρήστευση, εξόντωση

β. χρήσιμα = ωφέλιμα, επωφελή, κατάλληλα, χρηστικά, τελεσφόρα, λυσιτελή

(2x2= 4 μονάδες)

Σημείωση:

- Για ορθογραφικό λάθος και για λανθασμένη χρήση γραμματικού τύπου: αφαίρεση **0,25 μονάδας**

A.I.7. Να γράψετε **ένα (1)** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα (1)** παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο είναι το επίθετο στο τετράδιο απαντήσεών σας).

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
Επιβάλλεται	επιβολή, επιβλητικότητα	επιβλητικός
Εκφράζεσαι	έκφραση, εκφραστής, εκφραστικότητα	εκφραστικός

(μονάδες 4)

(παράγωγα ουσιαστικά 2 χ1=2 μονάδες)

(παράγωγα επίθετα 2 χ1=2 μονάδες)

Σημείωση:

- Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,25 μονάδας**

A. II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(Μονάδες 40)

Το σχολείο σας διοργανώνει μαθητικό συνέδριο με θέμα: «Ο θησαυρός της μητρικής μας γλώσσας». Καλείσαι να εκφωνήσεις ομιλία, ως μέλος του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου.

Στην ομιλία σου, να παρουσιάσεις **δύο (2)** παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της μητρικής γλώσσας στις μέρες μας. Ακολούθως, να εισηγηθείς **δύο (2)** τρόπους με τους οποίους το σύγχρονο σχολείο θα μπορούσε να βοηθήσει στη βελτίωση της ορθής χρήσης της μητρικής γλώσσας των νέων.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

Πρόλογος: 1,5 μονάδα

Κύριο Μέρος: 9 μονάδες

Επίλογος: 1,5 μονάδα

Πρόλογος: 1,5 μονάδα

• Καθορισμός του θέματος της ομιλίας και σύντομος σχολιασμός του τίτλου.

Κύριο μέρος: 9 μονάδες

Πρώτο Ζητούμενο:

Αναμένεται από τους/τις μαθητές/τριες να παρουσιάσουν επαρκώς **δύο (2)** παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της μητρικής γλώσσας στις μέρες μας.

Ενδεικτικά:

- Η επίδραση των ΜΜΕ και η κυριαρχία της εικόνας που περιθωριοποιεί τον λόγο και επηρεάζει την εκφραστική δυνατότητα των ατόμων.
- Η επίδραση του διαδικτύου και της τεχνητής του γλώσσας, στο πλαίσιο των οποίων παρατηρούνται και τα φαινόμενα της ανάμειξης ξένων γλωσσικών όρων, της εκτεταμένης χρήσης ξένων λέξεων/εκφράσεων και των greeklish,
- Η πολιτιστική διείσδυση των αναπτυγμένων κρατών, η επιβολή αξιών, προτύπων του δυτικού τρόπου ζωής, η εισροή ξένων λέξεων, κυρίως από την αγγλική γλώσσα που είναι διεθνής, η ξενομανία.
- Η κυριαρχία του ωφελιμιστικού/χρησιμοθηρικού πνεύματος της εποχής που έχει απορρίψει την πνευματική καλλιέργεια έναντι του κέρδους.
- Η μείωση της επαφής των νέων με τη λογοτεχνία και με το βιβλίο γενικότερα, γεγονός που σχετίζεται και με το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον.

- Η τυποποίηση των ανθρώπινων σχέσεων, η αντικατάσταση του διαλόγου και της ουσιαστικής ψυχικής επικοινωνίας από ένα απρόσωπο και μηχανικό λόγο.

(σημεία 2 X2,25= 4,5 μονάδες)

Δεύτερο Ζητούμενο:

Αναμένεται από τους/τις μαθητές/τριες να εισηγηθούν δύο (2) τρόπους με τους οποίους το σύγχρονο σχολείο θα μπορούσε να βοηθήσει στη βελτίωση της ορθής χρήσης της μητρικής γλώσσας των νέων.

Ενδεικτικά:

- Τα σχολεία οφείλουν να αξιοποιήσουν τόσο τις υπάρχουσες βιβλιοθήκες τους όσο και τις δυνατότητες του διαδικτύου, για να προωθήσουν την ανάγνωση λογοτεχνικών και επιστημονικών βιβλίων. Η επαφή των νέων με την πεζογραφία και την ποίηση, τον ποιοτικό λόγο γενικότερα, μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά, αν παρουσιαστεί στους νέους με πιο ελκυστικό τρόπο.
- Με τη βοήθεια σύγχρονων διδακτικών μεθόδων και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, μπορεί να ενισχυθεί το ενδιαφέρον των νέων για τη γλωσσική τους καλλιέργεια.
- Η ενθάρρυνση της γλωσσικής έκφρασης των μαθητών σε προφορικό και γραπτό επίπεδο, μέσα από βιωματικά εργαστήρια.
- Το σχολείο οφείλει να προσκαλεί στον σχολικό χώρο πνευματικούς ανθρώπους για να έρθουν οι νέοι σε επαφή μαζί τους, με γενικότερο στόχο να λειτουργούν ως γλωσσικά πρότυπα των νέων και να τους ευαισθητοποιούν γύρω από γλωσσικά ζητήματα.
- Καλλιέργεια της αγάπης και του σεβασμού προς τη μητρική γλώσσα.

(σημεία 2 X2,25 = 4,5 μονάδες)

Επίλογος: (1,5 μονάδα)

Συμπέρασμα/ανακεφαλαίωση

Βασικές επισημάνσεις:

- 1.Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 360 λέξεων): αφαιρούνται **δύο μονάδες**.
2. Γίνεται αποδεκτή οποιαδήποτε άποψη –που δεν καταγράφεται πιο πάνω– αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.
3. Αν ο/η μαθητής/τρια δεν αναπτύξει τεκμηριωμένα τα σημεία αυτά, αλλά τα παρουσιάσει με συντομία, θα δοθούν σε κάθε ζητούμενο οι μισές μονάδες.

B. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά δομικά στοιχεία ομιλίας (προσφώνηση, πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος, επιφώνηση): **(2 μονάδες)**
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπέρασμα): **(4 μονάδες)**
- Δομή παραγράφων: **(2 μονάδες)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: **(4 μονάδες)**

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια-σύνταξη: **(4 μονάδες)**
- Ακριβολογία-επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου: **(4 μονάδες)**
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους: **(4 μονάδες)**

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων
- Για κάθε 5 ορθογραφικά/γραμματικά λάθη αφαιρείται **1 μονάδα**
- Απουσία τονισμού: αφαίρεση **1 μονάδας**

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δ. Σολωμός, *Ελεύθεροι πολιορκημένοι*, «Σχεδιάσμα Β'»

2

Ο Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και γελούνε,
Κι όσ' άνθια βγαίνουν και καρποί τόσ' άρματα σε κλειούνε.

Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει,
Και μες στη θάλασσα βαθιά ξαναπετιέται πάλι,
Κι ολόλευκο εσύσμιξε με τ' ουρανού τα κάλλη.
Και μες στην λίμνης τα νερά, όπ' έφθασε μ' ασπούδα,
Έπαιξε με τον ίσκιο της γαλάζια πεταλούδα,
Που ευώδισε τον ύπνο της μέσα στον άγριο κρίνο·
Το σκουληκάκι βρίσκεται σ' ώρα γλυκιά κι εκείνο.
Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη,
Η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι·
Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραίνει·
Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει.

Τρέμ' η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της.

Ερώτηση

B1. Στο «Σχεδιάσμα Β΄: 2» ο Σολωμός περιγράφει ακόμη μια δυσκολία του αγώνα που δίνουν οι πολιορκημένοι. Αφού παρουσιάσετε τη δυσκολία αυτή, να εντοπίσετε και να καταγράψετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα τα οποία την αποτυπώνουν. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 12)

(3 σημεία X 2 μον. = 6 μονάδες)

- Εσωτερικός αγώνας/ηθικό δίλημμα/σκληρή δοκιμασία που συντελείται στην ψυχή των αγωνιστών.
- Πολύ πιο δύσκολος και άνισος αγώνας. Άνιση μάχη ενάντια στην ομορφιά της ανοιξιότικης φύσης και στις χαρές της ζωής.
- Υμνείται η χαρά της φύσης που λειτουργεί ως πειρασμός για τους πολιορκημένους.
- Η ομορφιά της φύσης αποτελεί πρόκληση για τους πολιορκημένους που κλονίζονται και νιώθουν έντονη την επιθυμία να συμμετάσχουν στο πανηγύρι της φύσης.
- Η ανθρώπινη ψυχή εμφανίζεται διχασμένη ανάμεσα στη λαχτάρα για ζωή και στην υψηλή συναίσθηση του χρέους.
- Ο θάνατος γίνεται πολύ πιο επώδυνος.
- Η πολιορκία της φύσης δεν αφορά μόνο την «επιφάνεια» της ανθρώπινης φύσης αλλά και το «βάθος» της, δηλ. την ψυχή

(2 εκφρ. μέσα X 1,5 μον. = 3 μονάδες)

Εκφραστικά μέσα (ενδεικτικά): Προσωποποίηση, αντίθεση, εικόνα, μεταφορά, υπερβολή, επανάληψη, υπαλλαγή.

(2 στίχοι X 1,5 μον. = 3 μονάδες)

Τεκμηρίωση με στίχους

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

B. Κορνάρος, Ερωτόκριτος Γ΄, στ. 1355-1406 – B. Κορνάρος, Η θυσία του Αβραάμ, στ. 350-390

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

B. Κορνάρος, Ερωτόκριτος Γ΄, στ. 1355-1406

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Λέγει της ο Ρωτόκριτος «Ήκουσες τα μαντάτα,
Που ο κύρης σου μ' εξόρισε στις ξενιτιάς τη στράτα;

[...]	
Τέσσερις μέρες μοναχάς μου 'δωκε ν' ανιμένω κι απόκει να ξενιτευτώ, πολλά μακρά να πηαίνω και πώς να σ' αποχωριστώ και πώς να σου μακρύνω και πώς να ζήσω δίχως σου στον ξορισμόν εκείνο; Εσίμωσε το τέλος μου, μάθεις το θες, κερά μου, στα ξένα πως μ' εθάψασι κ' εκεί 'ν' τα κόκκαλά μου.	1365
[...]	
Θυμήσου πως μ' επλήγωσες κ' έχω θανάτου πόνου κι ουδέ ν' απλώσω μ' άφηκες σκίας το δακτύλι μόνο. Και κάθε μήνα μια φορά μέσα στην κάμερά σου λόγιαζε τά 'παθα για σε, να με πονεί η καρδιά σου	
[...]	
Παρακαλώ, θυμού καλά, ό,τι σου λέγω τώρα κι ογλήγορα μισεύγω σου, μακραίνω από τη χώρα κι ας τάξω ο κακορίζικος, πως δε σ' είδα ποτέ μου μα ένα κερίν αφτούμενον εκράτουν κ' ήσβησέ μου. Μα όπου κι αν πάγω, όπου βρεθώ και τον καιρό που ζήσω, τάσσω σου άλλη να μη δω μηδέ ν' αναντρανίσω κάλλιιά 'χω εσέ με θάνατο παρ' άλλη με ζωή μου, για σέναν εγεννήθηκε στον κόσμο το κορμί μου.	1395 1400
Οι ομορφιές σου έτοιας λογής το φως μου ετριγουρίσα κ' έτοιας λογής οι ερωτιές εκεί σ' εσγουραφίσα, που σ' όποιον τόπο κι α στραφώ, τα μάτια όπου γυρίσου, πράμα άλλο δεν μπορώ να δω παρά τη στόρησή σου. Κι ας είσαι εις τούτο θαρρητή πως όντεν αποθαίνω, χαιρετισμό να μου 'πεμπες την ώρα κείνη γιαίνω».	1405

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Β. Κορνάρου, *Η θυσία του Αβραάμ*, στ. 353-390

ΣΑΡΡΑ

Τέκνο μου, πώς να δυναστώ* την αποχώρισή σου, πώς να γρικήσω* αλλού φωνή κι όχι την εδική σου;	
Τέκνο μου, και γιατί 'θελες να λείψεις από μένα; Εγίνης τόσα φρόνιμο παρά παιδί κιανένα!	355
Τάσσω* μου, υγιέ μου, τον καιρό που θέλω ακόμη ζήσει, να μην αφήσω κοπελιού γλώσσα να μου μιλήσει, και να θωρού τα μάτια μου πάντα σση γης τον πάτο και να θυμούμαι πάντοτε το σημερινό μαντάτο.	360
[...]	
Εννιά μήνες σ' εβάσταξα, τέκνο μου, κανακάρη, 'ς τούτο το κακορίζικο και σκοτεινό κουφάρι.	375
Τρεις χρόνους, γιέ μου, σου 'διδα το γάλα τω βυζώ μου, κι εσύ 'σουνε τα μάτια μου κι εσύ 'σουνε το φώς μου.	

Εθώρου κι εμεγάλωνες ωσά δεντρού κλωνάρι
κι επλήθαινες στες αρετές, στη γνώση και στη χάρη. 380
Και τώρα, πε μου, ποια χαρά βούλεσαι να μου δώσεις;
Ωσά βροντή, σαν αστραπή θε να χαθείς, να λιώσεις.
Κι εγώ πώς είναι μπορετό δίχως σου πλιο να ζήσω;
Ποιο θάρρος έχω, ποια δροσά*, στα γέρα μου τα οπίσω;
[...]
Πώς εγυρίσαν οι χαρές σε θλίψη 'ς μιαν ημέρα,
πώς εσκορπίσα σαν καπνός, σα νέφη στον αέρα! 390

δυναστώ: υπομείνω, αντέξω
γρικήσω: ακούσω
τάσσω: υπόσχομαι
δροσά: ευχαρίστηση

Ερώτηση

B2. α) Να αναφέρετε ποιος είναι ο κοινός θεματικός άξονας των δύο αποσπασμάτων και να εξηγήσετε ως προς τι διαφοροποιείται.

(μονάδες 4)

- Κοινός θεματικός άξονας: αποχωρισμός/αποχαιρετισμός δύο αγαπημένων προσώπων – (2 μονάδες)
- Διαφορά:
Ερωτόκριτος: ο αποχωρισμός αφορά στο ερωτευμένο ζευγάρι Ερωτόκριτος-Αρετούσα
Η θυσία του Αβραάμ: αποχωρισμός μάνας (Σάρρα) και παιδιού (Ισαάκ) – (2 μονάδες)

β) Να περιγράψετε τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου σε κάθε ένα από τα πιο πάνω αποσπάσματα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

(2 αιτιολογημένα συναισθήματα για κάθε πρόσωπο X 1 μον. = 4 μονάδες)
(τεκμηρίωση με στίχους = 2 μονάδες)

Ενδεικτικά:

Ερωτόκριτος:

Θλίψη, θυμός, απογοήτευση, παράπονο, πίκρα, έρωτας, ταπείνωση

Μάνα:

Πόνος, πίκρα, οδύνη, στεναχώρια, θλίψη, παράπονο

III. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Του νεκρού αδελφού (Δημοτικό τραγούδι)

[...]

Προξενητάδες ήρθανε από τη Βαβυλώνα,
να πάρουνε την Αρετή πολύ μακριά στα ξένα.
Οι οχτώ αδερφοί δε θέλουνε κι ο Κωσταντίνος θέλει.
«Μάνα μου, κι ας τη δώσουμε την Αρετή στα ξένα,
στα ξένα κει που περπατώ στα ξένα που πηγαίνω, 10

αν παμ' εμείς στην ξενιτιά, ξένοι να μην περνούμε.
– Φρόνιμος είσαι Κωσταντή, μ' άσκημα απιλογήθης.
Κι α μόρτει, γιε μου, θάνατος, κι α μόρτει, γιε μου, αρρώστια,
κι αν τύχει πίκρα γή χαρά, ποιος πάει να μου τη φέρει;
– Βάλλω τον ουρανό κριτή και τους αγιούς μαρτύρους 15
αν τύχει κι έρτει θάνατος, αν τύχει κι έρτει αρρώστια,
αν τύχει πίκρα γή χαρά, εγώ να σου τη φέρω».

[...]

Από το μυριανάθεμα και τη βαριά κατάρα,
η γης αναταράχτηκε κι ο Κωσταντής εβγήκε. 30
Κάνει το σύγνεφο άλογο και τ' άστρο χαλινάρι,
και το φεγγάρι συντροφιά και πάει να της τη φέρει.

[...]

Στη στράτα που διαβαίνανε πουλάκια κιλαηδούσαν,
δεν κιλαηδούσαν σαν πουλιά, μήτε σαν χελιδόνια,
μόν' κιλαηδούσαν κι έλεγαν ανθρωπινή ομιλία:
«Ποιος είδε κόρην όμορφη να σέρνει ο πεθαμένος! 45
– Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;
– Πουλάκια είναι κι ας κιλαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε».

Και παρεκεί που πάγαιναν κι άλλα πουλιά τούς λένε:
«Δεν είναι κρίμα κι άδικο, παράξενο μεγάλο,
να περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους! 50
– Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;
πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους.
– Απρίλης είναι και λαλούν και Μάης και φωλεύουν.

[...]

Κτυπά την πόρτα δυνατά, τα παραθύρια τρίζουν. 75
«Αν είσαι φίλος διάβαινε, κι αν είσαι εχτρός μου φύγε,
κι αν είσαι ο Πικροχάροντας, άλλα παιδιά δεν έχω,
κι η δόλια η Αρετούλα μου λείπει μακριά στα ξένα.
- Σήκω, μανούλα μου, άνοιξε, σήκω, γλυκιά μου μάνα.
- Ποιος είν' αυτός που μου χτυπάει και με φωνάζει μάνα; 80
- Άνοιξε, μάνα μου, άνοιξε κι εγώ είμαι η Αρετή σου».

Κατέβηκε, αγκαλιάστηκαν κι απέθαναν κι οι δύο.

*B3. ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΥΟ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

α) Να αναφέρετε σε ποια κατηγορία δημοτικού τραγουδιού ανήκει το πιο πάνω ποίημα. Να εντοπίσετε στο απόσπασμα **δύο (2)** χαρακτηριστικά γνωρίσματα του είδους και να δικαιολογήστε με αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

- Αναφορά στο είδος δημοτικού τραγουδιού: παραλογή – **(2 μονάδες)**
- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα: αφηγηματικότητα, δραματικότητα, παραμυθιακό στοιχείο/εξωλογικό στοιχείο – **(2 στοιχεία X 2 μον. = 4 μονάδες)**
- Τεκμηρίωση με στίχους – **(2 στίχοι X 1 μον. = 2 μονάδες)**

β) Ο διάλογος έχει βασικό ρόλο στο πιο πάνω αφηγηματικό ποίημα. Αφού παραθέσετε και εξηγήσετε **δύο (2)** σημεία του αποσπάσματος στα οποία τον συναντούμε, να αναφέρετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του.

(μονάδες 8)

(2 σημεία διαλόγου και επεξήγηση X 2 μον. = 4 μονάδες)

Διάλογος:

- Μάνα – Κωσταντής
- Κωσταντής – Αρετή
- Αρετή – Μάνα

(2 σημεία X 2 μον. = 4 μονάδες)

Λειτουργία:

- Ζωντάνια και παραστατικότητα
- Αμεσότητα
- Εντείνει τη δραματικότητα του κειμένου
- Σημείο επιβράδυνσης της πλοκής
- Ηθογραφεί τα πρόσωπα, προβάλλει τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.
- Συμβάλλει στην αναγνώριση του θανάτου του Κωσταντή.

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ